

Årsredogörelse 2010

Innehåll

Förord av ordförandena	1
Sammanfattning av bedömningar av nämndernas verksamhet 2010	2
Övrig granskning.....	8

Förord av ordförandena

Det är glädjande att ta del av ett positivt resultat och en ekonomi i balans för staden. Ett hårt arbete och god budgetkontroll har lett till att så gott som samtliga nämnder klarat sina budgetmål för 2010. Vad gäller stadens verksamheter har flertalet utvecklats på ett bra sätt även om alla de mål som fullmäktige satt upp inte uppnåts. Vår granskning visar bland annat att avvikelser finns vad gäller utvecklingen av kunskapsmålen i skolan och kvaliteten inom stadens omsorgsverksamheter.

Vi har under den gångna mandatperioden haft en målsättning att utöka och utveckla dialogen med styrelser och nämnder. Vi har därför besökt ett stort antal styrelser och nämnder där vi haft ett samtal kring nämndernas verksamhet och styrning. Därutöver har vi haft särskild dialog med nämnder som inte haft en ekonomi i balans. Vi har också genomfört studiebesök i olika verksamheter.

Vi har sammanfattat 2010 års granskning i 31 årsrapporter ställda till respektive nämnd och 38 granskningsrapporter ställda till respektive bolag. Därtill har ett stort antal revisionsrapporter tagits fram som legat till grund för våra bedömningar. Vår granskning visar i huvudsak att det råder god ordning och att flertalet av de mål som nämnderna satt upp både vad gäller resultat och verksamhet, uppfyllts. Flertalet nämnder har också en god styrning och kontroll av sin verksamhet och det finns en följsamhet mot lagstiftning och god redovisningssed vad gäller nämndernas räkenskaper.

I denna årsredogörelse sammanfattas våra iakttagelser för samtliga nämnder och bolag. Framför allt kommenteras granskning där avvikelser finns och där förbättringsområden har identifierats. Vi hoppas därmed kunna bidra till stadens utveckling, en ökad effektivitet och att skapa legitimitet och förtroende för Stockholm stads verksamheter.

Bengt Leijon
Ordf. grupp 2

Bengt Akalla
Ordf. grupp 1

Bo Dahlström
Ordf. grupp 3

Sammanfattning av bedömningar av nämndernas verksamhet 2010

Samlad bedömning

Vi har för år 2010 granskat om verksamheten inom nämnder, bolag och stiftelser sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande och om den interna kontrollen är tillräcklig.

Generella kriterier för granskning och bedömningar liksom det samlade resultatet av gjorda bedömningar, framgår av upprättade årsrapporter. Utöver årsrapporterna har också ett antal projektrapporter tagits fram under året, vilka sammanfattas i denna årsredogörelse.

Stadsrevisionens samlade bedömning är att stadens verksamhet har bedrivits enligt god ekonomisk hushållning. Stadsrevisionens granskning av nämndernas verksamhetsberättelser och stadens årsredovisning visar att kommunfullmäktiges verksamhetsmål i allt väsentligt har uppfyllts. Utöver verksamhetsmålen har kommunfullmäktige fastställt sex finansiella mål. Stadsrevisionen konstaterar att samtliga finansiella mål har uppfyllts.

Stadsrevisionens samlade bedömning är att stadens årsredovisning i allt väsentligt uppfyller kraven på rättvisande räkenskaper och är upprättad enligt god redovisningssed. Avvikelse mot gällande redovisningsprinciper finns när det gäller redovisning av exploateringsfastigheter, investeringar i annans fastighet samt periodisering av intäkter avseende återbetalning av medlemsavgifter från Sveriges kommuner och landsting.

Utifrån genomförd granskning av nämndernas interna bokslut för år 2010 bedöms alla nämnder ha rättvisande räkenskaper.

Vi tillstyrker att kommunfullmäktige beviljar samtliga 31 nämnder och dess ledamöter ansvarsfrihet för nämndernas verksamhet år 2010.

God ekonomisk hushållning

Kommunallagens bestämmelser för god ekonomisk hushållning innebär bland annat att kommuner och landsting i sin budget ska ta fram mål och riktlinjer av betydelse för god ekonomisk hushållning. Budgeten ska innehålla mål för såväl verksamheten som ekonomin.

Fullmäktige har fastställt tre inriktningsmål.

Dessa är verksamhetsövergripande och gäller för samtliga nämnder och bolag. De tre inriktningsmålen är:

- Staden ska vara en attraktiv, trygg, tillgänglig och växande stad för boende, företagande och besök.
- Kvalitet och valfrihet ska utvecklas och förbättras.
- Stadens verksamheter ska vara kostnads-effektiva.

Kommunfullmäktige har dessutom formulerat 14 verksamhetsmål, vilka ska konkretisera inriktningsmålen. Kopplat till verksamhetsmålen har fullmäktige fastställt ca 170 indikatorer. Utöver verksamhetsmålen har sex finansiella mål fastställts.

Vi har vid den årliga granskningen av stadens nämnder bedömt i vilken omfattning nämnderna bidragit till att uppnå kommunfullmäktiges mål. Detta har bland annat skett genom att vi har granskat hur nämnderna har arbetat med kommunfullmäktiges verksamhetsmål med tillhörande indikatorer och aktiviteter. Vår samlade bedömning är att två av inriktningsmålen har uppfyllts helt och att ett inriktningsmål, ”Kvalitet och valfrihet ska utvecklas och förbättras”, har uppfyllts delvis. Bedömningen av detta mål baseras på att följande tre verksamhetsmål som är kopplade till inriktningsmålet har uppfyllts delvis:

- Stockholms förskolor och skolor ska ge alla ökad kunskap och utveckling i en trygg miljö
- Kvaliteten inom stadens omsorgsverksamheter ska öka – trygghet, värdighet och valfrihet ska präglade hela omsorgen
- Staden ska vara en attraktiv arbetsgivare

Detta utvecklas i respektive nämnds årsrapport.

Stadsrevisionen konstaterar att alla de sex finansiella målen har uppfyllts helt. Målet om säkerheten i de ekonomiska prognoserna bedöms för stadens nämnder totalt och har uppnåtts helt. Däremot finns det några nämnder som enligt vår bedömning har haft bristande prognossäkerhet under året.

Stadsrevisionens samlade bedömning är att stadens verksamhet har bedrivits enligt god ekonomisk hushållning. Vår granskning av nämndernas

verksamhetsberättelser och stadens årsredovisning visar att kommunfullmäktiges verksamhetsmål och finansiella mål i allt väsentligt har uppfyllts.

Nämndernas verksamhet

Vår granskning av nämnder och styrelser visar att det inom granskade verksamheter i huvudsak finns en tillräcklig styrning, uppföljning och kontroll samt att redovisningen är rättvisande. I samband med årets granskning vill vi dock lyfta fram ett antal iakttagelser beträffande några nämnder.

Revisorsgrupp 1

Revisorsgrupp 1 granskar kommunstyrelsen, servicenämnden, skönhetsrådet och valnämnden samt samordnar koncern- och bolagsgranskning. Gruppen behandlar också granskningar där det finns ett samband på kommunövergripande nivå samt där det finns behov av samordning eller likformighet när det gäller nämndernas verksamhet.

När det gäller kommunstyrelsens egen verksamhet samt servicenämnden, skönhetsrådet och valnämnden är vår bedömning att det ekonomiska och verksamhetsmässiga resultatet är tillfredsställande samt att styrning, uppföljning och kontroll är tillräcklig.

När det gäller kommunstyrelsens styrning, uppföljning och kontroll på en kommunövergripande nivå hänvisas till avsnittet avseende den samlade bedömningen samt kommunstyrelsens årsrapport.

Revisorsgrupp 2

Revisorsgrupp 2 granskar exploateringsnämnden, fastighetsnämnden, idrottsnämnden, kulturnämnden, kyrkogårdsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafik- och renhållningsnämnden samt utbildningsnämnden.

Beträffande *fastighetsnämnden* är bedömningen att nämndens verksamhetsmässiga resultat inte är helt tillfredsställande. Vi delar inte nämndens bedömning av måluppfyllelsen. Vi anser att fullmäktigemålen ”En hållbar livsmiljö skall värnas och utvecklas” samt ”Stockholm skall upplevas som en ren, vacker och trygg stad” uppfyllts delvis. Bland annat har vi noterat att det i fullmäktiges budget anges en omfattande satsning på energieffektiviseringar i nämndens fastighetsbestånd. Arbetet med energieffektiviseringar har startats men arbetet går långsamt och vi noterar att få konkreta åtgärder har vidtagits.

När det gäller *trafik- och renhållningsnämnden* är vår bedömning att nämndens styrning, uppföljning och kontroll inte är helt tillräcklig. Detta beror på att prognossäkerheten i nämndens ekonomiska rapportering har varit bristfällig under året. Vidare uppfyller nämnden inte helt förvaltningslagens bestämmelser om serviceskyldighet avseende ärendehantering och kontakter med medborgarna. Vi har noterat att handläggningstiderna för ärenden om skadeståndsanspråk är långa.

Beträffande *utbildningsnämnden* är vår bedömning att nämndens verksamhetsmässiga resultat

inte är helt tillfredsställande. Vår bedömning grundar sig på att fullmäktiges och nämndens mål delvis har uppnåtts för en stor andel av de indikatorer som mäter kunskapsresultatet. Utfallet för avgångselevernas kunskapsresultat inom grundskolan är även lågt i jämförelse med tidigare år. Inom gymnasieskolans avgångsklasser är det framförallt andelen behöriga till högskolor och universitet där utfallet är lågt i förhållande till målet med även jämfört med tidigare år.

Vi vill också understryka att det inom delar av nämndens verksamhet finns brister som behöver åtgärdas. De områden det gäller är tillsyn och kontroll av enskilt drivna förskolor och nämndens internkontrollarbete som behöver utvecklas till både innehåll och omfattning.

För *kulturnämnden* är bedömningen att stadsarkivets ekonomiska och verksamhetsmässiga resultat inte är helt tillfredsställande. Nämnden har inte helt nått verksamhetsmålen under året. Detta gäller främst målen; ”Stadsarkivet ska etablera och utveckla stadens gemensamma e-arkiv” samt ”Tillgängligheten till Stadsarkivets material ska öka”. Beträffande kulturnämndens egen verksamhet är vår bedömning att styrning, uppföljning och kontroll inte är helt tillräcklig. Bedömningen grundar sig bland annat på brister i underlag avseende redovisning av konferenser och resor. Vidare finns brister i nämndens styrning, uppföljning och kontroll avseende projektadministration. Nämnden måste förbättra sin interna kontroll samt se

över sina rutiner för projektstyrning och projektadministration. Vidare bör nämnden förtydliga redovisningen i verksamhetsberättelsen, så att samband mellan verksamhet och anslagsförbrukning framgår.

För övriga nämnder har vi inte noterat några avvikelser som påverkar våra bedömningar. En sammanställning av våra bedömningar för samtliga nämnder redovisas på sidan 7.

Revisorsgrupp 3

Revisorsgrupp 3 granskar samtliga stadsdelsnämnder, socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden, äldrenämnden och överförmyndarnämnden.

Vad gäller *Spånga-Tensta* stadsdelsnämnd bedömer vi att nämndens styrning, uppföljning och kontroll inte är helt tillräcklig. Vi har bland annat noterat brister i handläggningen av försökslagenheter för vuxna, i dokumentationen av insatser för personer med ekonomiskt bistånd. Brister finns också i rutinerna för bevakning och rapportering av sådana insatser som nämnderna har beviljat enligt socialtjänstlagen och lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade men som inte har verkställts inom tre månader. Vidare har vi konstaterat brister i nämndens handläggning av förskoleavgifter och noterat att handläggningen inte sker på ett enhetligt sätt mot medborgarna. Att tillämpa likställighetsprincipen, i detta fall i avgiftsfrågor, är synnerligen viktigt för nämnden att fortsättningsvis garantera.

För *Bromma stadsdelsnämnd* är bedömningen att nämndens styrning, uppföljning och kontroll inte är helt tillräcklig. Den grundas bland annat på att nämnden inte lever upp till nationella krav på ett lednings- och kvalitetssystem inom verksamheten för personer med funktionsnedsättning. Vidare saknas rutiner för bevakning och rapportering av sådana insatser som nämnderna har beviljat enligt socialtjänstlagen och lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade men som inte har verkställts inom tre månader. Vi har vidare noterat att nämndens interna kontroll avseende de anställdas bisysslor inte är tillräcklig.

Beträffande *Kungsholmens stadsdelsnämnd* är vår bedömning att nämndens styrning, uppföljning och kontroll inte är helt tillräcklig, vilket beror på att vi har uppmärksammat ett flertal brister i nämndens interna kontroll. Bland annat har vi noterat att nämnden inte har en tillräcklig uppföljning och kontroll av den hemtjänst inom äldreomsorgen som lagts ut på externa utförare. Vidare är rutinerna otillräckliga vad gäller bevakning och rapportering av sådana insatser som nämnderna har beviljat enligt socialtjänstlagen och lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade men som inte har verkställts inom tre månader. Vi har även funnit brister vad gäller kontroll av hushållens inkomster vid handläggning av avgifter inom förskolan.

Vad gäller *Äldrenämnden* är vår bedömning att nämndens styrning, uppföljning och kontroll

inte är helt tillräcklig. Vår granskning av äldre med sammansatta vårdbehov i gränssnittet mellan landsting och kommun visar att flera av de iakttagelser som gjorts i tidigare års granskningar kvarstår, vilket är mycket anmärkningsvärt. Vidare har vi noterat bristande prognossäkerhet i nämndens ekonomiska rapportering.

Slutligen bedömer vi att *Överförmyndarnämndens* styrning, uppföljning och kontroll inte är helt tillräcklig. Bedömningen baseras bland annat på att prognossäkerheten i nämndens ekonomiska rapportering har varit bristfällig under året, vilket i sin tur har bidragit till att nämndens ekonomiska styrning inte har fungerat på ett tillfredsställande sätt. Vidare har vi noterat att nämnden inte har upprättat någon samlad avrapportering av arbetet med internkontrollplanen för år 2010 och att nämnden därför har saknat ett väsentligt underlag för sin bedömning av om den interna kontrollen är tillräcklig.

För övriga nämnder har vi inte noterat några avvikelser som påverkar våra bedömningar. En sammanställning av våra bedömningar för samtliga nämnder redovisas på sidan 7.

Stadshuskoncernens bolag

Revisionskontoret har upprättat 15 granskningspromemorior för bolagen som underlag till lekmannarevisorernas granskningsrapporter. Lekmannarevisorerna har i enlighet med aktiebolagslagens 10 kap 14 § lämnat sina granskningsrapporter (38 stycken) till bolagsstyrelserna för vidare befordran till årsstämmorna.

Lekmannarevisorerna har inte i någon granskningsrapport riktat kritik mot styrelsen eller VD. Under avsnitt Stadens bolag återfinns en översiktlig redovisning av lekmannarevisorernas granskningar.

Kommunalförbund

Revisionen av Storstockholms brandförsvärsförbund utförs av fem förtroendevalda revisorer från medlemskommunerna där Stockholms stad är representerad. Revisorerna biträds av en extern revisionsbyrå. Revisionsberättelsen samt revisorernas redogörelse för år 2010 biläggs årsredogörelsen.

Revisorernas bedömningar av facknämndernas verksamhet under år 2010

	Ekonomiskt och verksamhetsmässigt resultat	Styrning, uppföljning och kontroll	Bokslut och räkenskaper
Nämnd			
Kommunstyrelsen – egna verksamhet	▶ Tillfredsställande	▶ Tillräcklig	▶ Rättvisande
Servicenämnden	▶ Tillfredsställande	▶ Tillräcklig	▶ Rättvisande
Exploateringsnämnden	▶ Tillfredsställande	▶ Tillräcklig	▶ Rättvisande
Fastighetsnämnden	▶ Inte helt tillfredsställande	▶ Tillräcklig	▶ Rättvisande
Idrottsnämnden	▶ Tillfredsställande	▶ Tillräcklig	▶ Rättvisande
Kulturnämnden - avseende kulturförvaltningen	▶ Tillfredsställande	▶ Inte helt tillräcklig	▶ Rättvisande
Kulturnämnden – avseende stadsarkivet	▶ Inte helt tillfredsställande	▶ Tillräcklig	▶ Rättvisande
Kyrkogårdsnämnden	▶ Tillfredsställande	▶ Tillräcklig	▶ Rättvisande
Miljö- och hälsoskyddsnämnden	▶ Tillfredsställande	▶ Tillräcklig	▶ Rättvisande
Stadsbyggnadsnämnden	▶ Tillfredsställande	▶ Tillräcklig	▶ Rättvisande
Trafik- och renhållningsnämnden	▶ Tillfredsställande	▶ Inte helt tillräcklig	▶ Rättvisande
Utbildningsnämnden	▶ Inte helt tillfredsställande	▶ Tillräcklig	▶ Rättvisande
Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden	▶ Tillfredsställande	▶ Tillräcklig	▶ Rättvisande
Äldrenämnden	▶ Tillfredsställande	▶ Inte helt tillräcklig	▶ Rättvisande
Överförmyndarnämnden	▶ Tillfredsställande	▶ Inte helt tillräcklig	▶ Rättvisande

Revisorernas bedömningar av stadsdelsnämndernas verksamhet under år 2010

	Ekonomiskt och verksamhetsmässigt resultat	Styrning, uppföljning och kontroll	Bokslut och räkenskaper
Nämnd			
Rinkeby-Kista	▶ Tillfredsställande	▶ Tillräcklig	▶ Rättvisande
Spånga-Tensta	▶ Tillfredsställande	▶ Inte helt tillräcklig	▶ Rättvisande
Hässelby-Vällingby	▶ Tillfredsställande	▶ Tillräcklig	▶ Rättvisande
Bromma	▶ Tillfredsställande	▶ Inte helt tillräcklig	▶ Rättvisande
Kungsholmen	▶ Tillfredsställande	▶ Inte helt tillräcklig	▶ Rättvisande
Norrmalm	▶ Tillfredsställande	▶ Tillräcklig	▶ Rättvisande
Östermalm	▶ Tillfredsställande	▶ Tillräcklig	▶ Rättvisande
Södermalm	▶ Tillfredsställande	▶ Tillräcklig	▶ Rättvisande
Enskede-Årsta-Vantör	▶ Tillfredsställande	▶ Tillräcklig	▶ Rättvisande
Skarpnäck	▶ Tillfredsställande	▶ Tillräcklig	▶ Rättvisande
Farsta	▶ Tillfredsställande	▶ Tillräcklig	▶ Rättvisande
Älvsjö	▶ Tillfredsställande	▶ Tillräcklig	▶ Rättvisande
Hägersten-Liljeholmen	▶ Tillfredsställande	▶ Tillräcklig	▶ Rättvisande
Skärholmen	▶ Tillfredsställande	▶ Inte helt tillräcklig	▶ Rättvisande

Övrig granskning

Övrig granskning

Den årliga granskningen består av grundläggande granskning och fördjupad granskning. Fördjupande granskningar genomförs ofta som särskilda projekt. Projekten kan beröra en eller flera nämnder. Det genomförs också ett antal fördjupade granskningar per nämnd som redovisas i respektive nämnds årsrapport.

Under 2010 har det genomförts ett antal revisionsprojekt och fördjupade granskningar inom områdena demokrati och rättssäkerhet, säkerhet, fastigheter, avtalsförvaltning, barn och unga, äldreomsorg samt individ och familjeomsorg. Några av de genomförda granskningarna lyfts fram nedan. Samtliga revisionsprojekt som genomförts under 2010 finns förtecknade i faktaruta. Övriga fördjupade granskningar redovisas närmare i respektive nämnds årsrapport.

Demokrati och rättssäkerhet

Nämndernas serviceskyldighet enligt förvaltningslagen

Stadsrevisionen har genomfört en granskning med syfte att bedöma om nämnderna uppfyller förvaltningslagens bestämmelser om serviceskyldighet avseende ärendehantering och kontakter med medborgarna samt om de rutiner som finns för denna hantering är ändamålsenliga. Granskningen har omfattat servicenämnden, trafik- och renhållningsnämnden samt de tre stadsdelsnämnderna Bromma, Enskede-Årsta-Vantör och Södermalm.

När det gäller stadsdelsnämnderna uppfyller Södermalms stadsdelsnämnd förvaltningslagens bestämmelser om serviceskyldighet avseende ärendehantering och kontakter med medborgarna. Bromma och Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnder uppfyller i huvudsak förvaltningslagens bestämmelser. Vissa förbättringar bör ske, bland annat vad gäller rutiner för synpunkter och klagomål för att säkerställa att offentlighets- och sekretesslagens bestämmelser följs. Nämnderna och de enskilda ledamöterna bör överväga att använda e-postadresser som är knutna till staden och frågan om fullmakt bör tas upp för behandling i de fall de saknas.

Trafik- och renhållningsnämnden uppfyller inte helt förvaltningslagens bestämmelser om serviceskyldighet avseende ärendehantering och kontakter med medborgarna. Nämnden bör ta fram dokumenterade rutiner och tydliggöra grundprinciperna för handläggningen samt tillämpa de rutiner som upprättats inom nämnden.

Offentlighetsprincipens tillämpning

Stadsrevisionen har granskat hur offentlighetsprincipen med avseende på handlingsoffentlighet hanteras i ett antal av stadens nämnder. Granskningen har skett med syfte att bedöma om de granskade nämnderna lever upp till bestämmelserna i offentlighetslagstiftningen. De nämnder som ingått i granskningen är kommunstyrelsen, utbildningsnämnden, kulturnämnden, exploateringsnämnden, fastighetsnämnden, kyrkogårdsnämnden och servicenämnden.

Granskningen visar att flertalet av nämnderna i allt väsentligt har ändamålsenliga regler och riktlinjer för hantering av allmänna handlingar. I något fall bör dock förbättringar ske vad gäller registreringen av inkomna/upprättade ärenden i diariet samt rutinerna vad gäller öppna ärenden. Arbetet med att kontinuerligt informera/utbilda berörda tjänstemän så att de agerar i enlighet med givna instruktioner bedöms som viktigt och bör ges fortsatt prioritet på flertalet nämnder.

Säkerhet

Stadens säkerhetsarbete

Stadsrevisionen har under ett antal år granskat hur kommunstyrelsen leder, samordnar och följer upp stadens samlade säkerhetsarbete. Vid tidigare granskningar har stadsrevisionen kunnat peka på en rad allvarliga brister. Den under 2010 genomförda granskningen visar att förbättringar skett.

Sammanfattningsvis bedömer stadsrevisionen att kommunstyrelsen genom stadsledningskontoret leder och samordnar stadens säkerhetsarbete på ett i stort tillfredsställande sätt. Vissa förbättringar kan dock ske i säkerhetsprogrammet avseende systematiskt brandskyddsarbetet (SBA) samt hur kommunstyrelsen ska utöva sin uppsikt

över nämnders och styrelsers säkerhetsarbete. Kommunstyrelsens verksamhetsuppföljning av nämndernas och bolagens målpuppfyllelsegrad för ett antal indikatorer ger enligt stadsrevisionen en begränsad bild av stadens samlade säkerhetsarbete. Uppföljningen ger heller inte någon information om hur säkerhetsarbetet bedrivs av externa utförare. Resultatet av risk- och sårbarhetsanalyserna bör redovisas genom en sammanställd analys för kommunstyrelsen då analyserna till stor del utgör grunden för vilken inriktning stadens säkerhetsarbete ska ha.

Fastigheter

Hållbar energianvändning

Stadsrevisionen har granskat hur några av stadens byggnadsförvaltande nämnder och styrelser arbetar med energieffektivisering. Syftet med granskningen har varit att bedöma om det finns en tillfredsställande styrning och kontroll i arbetet med energieffektivisering i byggnadsbeståndet samt om utvecklingsarbete bedrivs för att ta fram säkra uppföljningsmetoder.

Svenska Bostäder, Stadsholmen och SISAB bedöms ha en tillfredsställande styrning och kontroll av arbetet med energieffektivisering och bedriver ett fortsatt utvecklingsarbete. Stadsrevisionen bedömer att Familjebostäder, Stockholmshem, Micasa fastigheter och fastighetsnämnden inte har en fullt tillfredsställande styrning och kontroll. Förbättringsmöjligheter finns inom övervak-

ning, mätning och uppföljning. Organisationerna arbetar med förbättringar inom dessa områden. I den kommuncentrala uppföljningen anser revisionen att det bör ställas tydligare krav på rapportering av minskad energianvändning.

Fastighetsnämndens underhåll av egna fastigheter

År 2006 granskade stadsrevisionen hur ett antal nämnder och bolag styrde sitt underhållsarbete. Dåvarande fastighets- och saluhallsnämnden ingick i granskningen och fick bland annat kritik för att det saknades strategi, långsiktighet och systematik i underhållsarbetet. Under 2010 har en uppföljande granskning skett.

Utifrån genomförd granskning bedömer stadsrevisionen att genomförd anpassning av organisationen och förändrad styrmodell innebär väsentligt förändrat arbetssätt jämfört med tidigare. Stadsrevisionen anser att underhållsfrågorna bör ges ett större utrymme och djup i officiella planer och uppföljning. Sammantaget bedömer stadsrevisionen att fastighetsnämnden genomfört påtagliga förbättringar och har goda förutsättningar för att i fortsättningen bedriva ett effektivt underhållsarbete.

Avtalsförvaltning och uppföljning av externa utförare

Aktiv avtalsförvaltning inom hemtjänst

Stockholms stad anlitar externa företag för att utföra hemtjänst. Syftet med granskningen har varit att bedöma om nämndernas uppföljning och

Fakta

Revisionsrapporter

2010:2	Hållbar energianvändning	2010:9	Idrottsnämndens stöd till barn- och ungdomsverksamhet
2010:5	Stadens rehabiliteringsprocess – en förstudie	2010:10	Avtalsförvaltning vid två stadsdelsnämnder samt trafik- och renhållningsnämnden
2010:6	Aktiv avtalsförvaltning inom hemtjänst	2011:1	Stöd för person som vårdar eller stödjer äldre närstående
2010:7	Nämndernas serviceskyldighet enligt förvaltningslagen	2011:2	Sköra länkar i vården - Äldre med sammansatta vårdbehov i gränssnitten mellan landsting och kommun
2010:8	Stadens gemensamma kösystem för förskolan		

kontroll av ingångna avtal med externa utförare inom hemtjänst är tillräcklig. Granskningen har omfattat Farsta och Kungsholmens stadsdelsnämnder.

Sammanfattningsvis bedömer stadsrevisionen att de granskade nämndernas uppföljning och kontroll av avtal om hemtjänst med externa utförare inte är tillräcklig. Äldrenämnden bör göra det tydligt vem som ansvarar för att åtgärder vidtas och följs upp när stadsdelsnämnderna konstaterar brister vid verksamhetsuppföljningar. Äldrenämnden och stadsdelsnämnderna bör tillsammans verka för att nämnderna tillämpar likartade bedömningsgrunder i verksamhetsuppföljningen. Vidare bör stadsdelsnämnderna hålla uppföljnings- och avstämningsmöten oftare och mer regelbundet med sina externa utförare. Nämnderna måste också förbättra uppföljningen för att säkerställa att brukaren verkligen får beslutade insatser.

Avtalsförvaltning vid två stadsdelsnämnder samt trafik- och renhållningsnämnden

Stadsrevisionen har granskat om nämnderna genomför en aktiv avtalsförvaltning enligt stadens upphandlingspolicy och hur nämnderna samverkar med sina leverantörer. Granskningen har omfattat stadsdelsnämnders ramavtal om handledningstjänster samt trafik- och renhållningsnämndens avtal med två leverantörer avseende parkeringsövervakning. Granskningen rörande ramavtal om handledningstjänster är avgränsad

till stadsdelsnämnderna Södermalm och Rinkeby - Kista. Upphandlingen av handledningstjänster har genomförts av servicenämnden.

De två granskade stadsdelsnämnderna bedöms inte ha planerat för en aktiv avtalsförvaltning inför upphandling av ramavtal om handledningstjänster. De har inte i tillräcklig omfattning analyserat sina behov inför genomförandet av upphandlingen. Ett mer omfattande förberedelsearbete av servicenämnden tillsammans med stadsdelsnämnderna skulle ha medfört ett ramavtal som bättre svarar mot verksamheternas behov. Inför kommande samordnade upphandlingar är det därför viktigt med en tydlig ansvars- och rollfördelning mellan beställande nämnder och den utförande servicenämnden. Stadsdelsnämnderna måste även förbättra den interna kontrollen så att avtalad rangordning m.m. följs.

Trafik- och renhållningsnämnden har tydliga och dokumenterade rutiner för en aktiv avtalsförvaltning avseende parkeringsövervakning och genomför uppföljningar enligt dessa rutiner. Nämnden följer upphandlingspolicyns intentioner om avtalsförvaltning. Entreprenörerna uppfattar affärsrelationen med trafikkontoret som positiv, aktiv och seriös.

Uppföljning av utbildningsnämndens tillsyn och kontroll av enskilt drivna förskolor

Stadsrevisionen har tidigare år granskat nämndens tillsyn och kontroll av enskilt drivna förskolor och

- 2011:3 Stadens insatser för personer som uppbär ekonomiskt bistånd och är långvarigt arbetslösa
- 2011:4 Stadens säkerhetsarbete
- 2011:5 Granskning av affärsmässighet relaterat till ärende om försäljning av Sädesärlan 6
- 2011:6 Uppföljning av utbildningsnämndens tillsyn och kontroll av enskilt drivna förskolor

bland annat rekommenderat nämnden att minska tillsynsintervallen samt utveckla arbetsrutinerna. Syftet med årets granskning har varit att följa upp föregående års rekommendationer avseende tillsynen samt även bedöma den interna kontrollen i rutinerna för utbetalning av bidrag till enskild förskoleverksamhet.

Den interna kontrollen i utbetalningsrutinerna bedöms i stort vara tillfredsställande. På några punkter behöver dock den interna kontrollen förstärkas. Nämnden rekommenderas att se över sina riktlinjer för tillsynen och bland annat ange med vilket intervall tillsynen bör ske. Vidare rekommenderas förvaltningen att utveckla arbetsrutiner och bland annat införa en samlad risk- och väsentlighetsanalys som grund för tillsynens planering. I detta ingår att ett gemensamt tillsynsregister behöver utvecklas. Vidare bör tillsynsrapporterna göras tillgängliga för allmänheten.

Barn och unga

Stadens gemensamma kösystem för förskolan

Stadsrevisionen har granskat stadens gemensamma kösystem för förskolan. Syftet med granskningen har varit att bedöma om kommunstyrelsen och de granskade nämnderna har en tillräcklig intern kontroll för att säkerställa en ändamålsenlig, effektiv och korrekt utförd hantering av den stadsgemensamma kön och fördelning av förskoleplatser. De nämnder som har granskats är stadsdelsnämnderna Kungsholmen, Hägersten-

Liljeholmen och Spånga-Tensta samt kommunstyrelsen. Servicenämnden och utbildningsnämnden ingår också i granskningen utifrån sina roller i kösystemet.

Granskningen visar att kommunstyrelsen ännu inte har genomfört någon utvärdering av hur kommunfullmäktiges intentioner med det nya kösystemet har uppfyllts. En utvärdering kan med fördel innefatta en analys av hur omflyttningarna påverkar kvaliteten i förskolan, både ur ett barn- och ur ett verksamhetsperspektiv. Kommunstyrelsen bör även överväga att ansluta samtliga förskolor till stadens gemensamma kösystem för att, i enlighet med kommunfullmäktiges intentioner, ge möjlighet till en förbättrad planering av barnomsorgsplatser. Vidare uppmärksammar granskningen att det saknas en tillfredsställande uppföljning av hur föräldrarna uppfattar stadens gemensamma köhantering, både vad gäller tillgänglighet och funktionalitet.

Äldreomsorg

Sköra länkar i vårdkedjan - Äldre med sammansatta vårdbehov i gränssnittet mellan landsting och kommun

Revisionen i Stockholms stad, Täby kommun och Stockholms läns landsting har granskat hur vården av äldre med sammansatta vårdbehov fungerar i gränssnitten mellan kommunernas och landstingets ansvarsområde. Syftet med granskningen har varit att besvara den övergripande

revisionsfrågan avseende hur vården och omsorgen av äldre med sammansatta vårdbehov i gränssnittet mellan vård- och omsorgsgivare fungerar. En del av granskningen är generell för länet medan andra delar rör hur det ser ut i Täby kommun och två stadsdelar i Stockholms stad, Östermalm och Skärholmen.

Vår granskning av äldre med sammansatta vårdbehov i gränssnittet mellan landsting och kommun visar att flera av de iakttagelser som gjorts i tidigare års granskningar kvarstår, vilket är mycket anmärkningsvärt. Denna granskning bekräftar de tidigare gjorda iakttagelserna och leder i flera fall fram till tidigare lämnade rekommendationer. Granskningen visar att förbättringar bland annat bör ske på områden som lokala samverkansöverenskommelser, samverkansstruktur, avvikelserapportering, incitament som stimulerar samverkan, individuell vårdplanering i hemmet, delegering och informationsutbyte.

Stöd för person som vårdar eller stödjer äldre närstående

Under året har en granskning genomförts av om stadsdelsnämnderna Kungsholmen, Älvsjö och Spånga-Tensta samt äldrenämnden har en ändamålsenlig styrning, uppföljning och kontroll av insatserna för anhöriga inom äldreomsorgen.

Granskningen visar att framförallt stadsdelsnämndernas, men i vissa delar även äldrenämndens, styrning, uppföljning och kontroll av insat-

serna för anhöriga/närstående behöver utvecklas. Detta gäller framförallt uppföljningen. De granskade nämnderna saknar en systematiskt insamlad kunskap om anhörigstödet vad gäller insatsernas omfattning, kvalitet och resultat. Detta gäller både de öppna och de biståndsbedömda insatserna. Arbetet med uppföljning och utvärdering av stödet till anhöriga bör därför utvecklas.

Individ och familjeomsorg

Granskning av samarbetet och samverkan mellan stadens Socialjour och Stockholms äldre- och handikappjour

Stadsdelsnämnderna ansvarar för individ- och familjeomsorg och äldre- och handikappomsorg. Socialjouren och Stockholms äldre- och handikappjour ansvarar under icke kontorstid för delar av individ- och familjeomsorgen respektive äldreomsorgen.

Stadsrevisionen har granskat samarbetet och samverkan mellan socialtjänst- och arbetsmarknadsnämndens socialjour och äldre- och handikappjouren inom äldrenämnden. Syftet med granskningen har varit att bedöma om det finns en tydlig och ändamålsenlig ansvarsfördelning mellan jourerna samt fungerande samarbete och samverkan.

Stadsrevisionen bedömer att det finns en i vissa delar fungerande samverkan mellan jourerna som dock inte är formaliserad. Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden och äldrenämnden

rekommenderas att ta fram dokumenterade rutiner för jourernas samverkan i enskilda ärenden.

Nämnderna bör även ta fram mål för samverkan och samarbetet. Det är angeläget att socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden och äldrenämnden säkerställer att kommunen som helhet lever upp till lagstiftarens krav om det yttersta ansvaret för de som vistas i kommunen.

Stadens insatser för personer som uppbär ekonomiskt bistånd och är långvarigt arbetslösa

Stadsrevisionen har granskat stadens insatser för personer som uppbär ekonomiskt bistånd och är långvarigt arbetslösa. Syftet med granskningen har varit att bedöma om socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden och stadsdelsnämnderna har en ändamålsenlig styrning, uppföljning och kontroll av insatserna för den grupp som står utanför arbetsmarknaden och uppbär ekonomiskt bistånd för sin försörjning. De nämnder som har granskats är socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden och dess jobbtorg i Vårberg och Kista samt stadsdelsnämnderna Hägersten-Liljeholmen och Spångstensta.

Granskningen visar att nämnderna arbetar aktivt med fullmäktiges mål ”Jobb istället för bidrag” genom sin samverkan kring individer med långvarigt beroende av försörjningsstöd och sina respektive verksamheter. Styrningen bedöms som i huvudsak ändamålsenlig men den kan förtydligas genom att egna mål upprättas specifikt för

målgruppen. Nämnderna bedöms ha en ändamålsenlig uppföljning och kontroll över utvecklingen på övergripande nivå genom att indikatorerna och målen regelbundet följs upp i samband med tertiärrapporteringarna. Uppföljningen och kontrollen bedöms dock vara bristfällig på individnivå. Stadsdelsnämnderna bör utveckla den sociala dokumentationen och uppföljningen på individnivå. Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden rekommenderas att utarbeta metoder för att mäta effekten av specifika insatser.

Övrigt

Granskning av förtroendekänsliga poster

Inom ramen för den årliga granskningen har stadsrevisionen genomfört en granskning avseende förtroendekänsliga poster. Granskningen har genomförts på i stort sett alla nämnder samt kommunstyrelsen med syfte att bedöma om nämnderna har en tillräcklig styrning och kontroll inom förtroendekänsliga områden. Förtroendekänsliga områden har i granskningen avgränsats till resor, representation och personnära kostnader för ledande befattningshavare samt bisysslor.

Resultatet av granskningen visar att nämnderna inte i alla delar har en tillräcklig styrning och kontroll inom de förtroendekänsliga områdena även om granskningsresultatet varierar mellan nämnderna. Granskningen visar bland annat på vissa brister i underlag avseende redovisning av deltagare vid resa, syftet med resan och attest samt

Fakta

Förtroendevalda revisorer 2007-2010

Bengt Akalla (M)

Håkan Apelkrona (MP)

Fredrik Bojerud (C)

(2007-01-01–2010-12-31)

Bo Dahlström (S)

Jan Demuth (MP)

Annika Elmlund (M)

Barbro Ernemo (V)

Birgitta Guntsch (M)

Barbro Hedman (S)

Urban Karlsson (V)

Bengt Lagerstedt (M)

Bengt Leijon (M)

Helge Löfstedt (FP)

(2007-01-01–2010-11-30)

Amanj Mala-Ali (S)

Lars Munters (M)

Hans Ravelius (S)

att avsteg gjorts från momsreglerna om begränsningar i avdragsrätten (vid representation).

När det gäller området bisysslor är bedömningen att regler och riktlinjer hos nämnderna är aktuella och täcker in relevanta områden. Vi bedömer dock att den interna kontrollen avseende bisysslor kan förbättras för vissa nämnder.

Stadens bolag

Nedan redovisas en sammanfattning av lekman-
narevisorernas bedömning och kommentarer till de mest väsentliga genomförda granskningarna inom stadshuskoncernen. En redovisning av de auktoriserade revisorernas bedömning av bolagens interna kontroll och bokslut 2010 lämnas på sidan 17. Lekmannarevisorernas granskningsrapporter finns förtecknade på sidan 17.

Förtroendekänsliga området

Stadsrevisionen har genomfört en granskning av delar av det förtroendekänsliga området inom samtliga dotterbolag. De delar som har varit föremål för granskningen är representation, kontokort, resor, mutor och bisysslor. Syftet med granskningen har varit att kontrollera de styrande dokument som bolagen ska ha upprättat inom det förtroendekänsliga området och konstatera om förutsättningarna finns för en tillräcklig kontroll inom området.

Stadsrevisionen bedömer att den interna kontrollen hos bolagen i huvudsak är tillräcklig inom

de delar av det förtroendekänsliga området som har varit föremål för granskning.

Tillämpning av offentlighetsprincipen

Stadsrevisionen har granskat samtliga dotterbolags exkl. försäkringsbolagens tillämpning av offentlighetsprincipen vad gäller handlingsoffentlighet. Syftet med granskningen har varit att bedöma om bolagen hanterar allmänna handlingar enligt lagar, regler och riktlinjer för att kunna leva upp till offentlighetsprincipen.

Stadsrevisionen bedömer att bolagen har ändamålsenliga regler och riktlinjer för hantering av allmänna handlingar och att dessa hanteras på ett i stort sett tillfredsställande sätt.

Hållbar energianvändning

Stadsrevisionen har granskat hur bostadsbolagen, SISAB och Micasa Fastigheter arbetar med energieffektivisering. Resultatet av granskningen har redovisats i revisionsrapporten ”Hållbar energianvändning”, se ovan.

IT-säkerheten i bostadsförmedlingens system Bostoc

Stadsrevisionen har genomfört en IT-revision av bostadsförmedlingssystemet Bostoc. Syftet med granskningen har varit att bedöma om systemet är ändamålsenligt skyddat för otillbörlig manipulering, risk för avbrott eller för att känsliga personuppgifter sprids på ett felaktigt eller olagligt sätt.

Den samlade bedömningen av granskningen

Gun Risberg (S)
Siv Rodin (FP)
Jarl Wennerholm (M)
David Winks (KD)

är att bolagets IT-miljö är utformad på ett tillfredsställande sätt. Inga sårbarheter kunde identifieras som kan utnyttjas för åtkomst till kötider i verksamhetssystemet.

Förmedling av lägenheter till bostadsbolagens internkö

I ärendet angående omstrukturering av bostadsbolagens fastighetsbestånd (koncernstyrelsen 2009-03-05) fick bostadsförmedlingen uppdraget att i samråd med bostadsbolagen samordna bostadsbolagens internköer. Stadsrevisionen har gjort en översiktlig granskning av bostadsförmedlingens rutin för förmedling av lägenheter till internkön.

Stadsrevisionens bedömning är att den interna kontrollen är tillräcklig i förmedlingsrutinen. Bolaget följer upp förmedlade lägenheter till internkön på samma sätt som för förmedling till externkön. Denna uppföljning har tidigare granskats av kontoret utan påpekande. En särskild styrgrupp

med representanter från bostadsförmedlingen och bostadsbolagen har inrättats för bland annat uppföljning av förmedlingar, regelverk och rutiner.

Upphandlingsverksamheten inom Micasa Fastigheter

Syftet med granskningen har varit att bedöma hur Micasa Fastigheter vid upphandlingar följer gällande lagstiftning och stadens upphandlingspolicy. Två entreprenadupphandlingar avseende energisparprojekt har ingått i granskningen.

Den sammanfattande bedömningen är att Micasa Fastigheter har de styrdokument och rutiner som utgör förutsättningar för att upphandlingsverksamheten ska kunna bedrivas i enlighet med gällande lagstiftning, stadens upphandlingspolicy samt externa och interna miljökrav. Stadsrevisionen konstaterar dock att bolaget har ett stort konsultberoende i sin upphandlingsverksamhet.

De auktoriserade revisorernas bedömningar av bolagens interna kontroll och bokslut år 2010

	Intern kontroll	Delårsbokslut	Årsbokslut
2010			
Stockholms Stadshus AB (moderbolaget)	► Tillräcklig	► Rättvisande	► Rättvisande
Stockholms Stadshus koncernen	► Tillräcklig	► Rättvisande	► Rättvisande
Bostadsförmedlingen	► Tillräcklig	► Rättvisande	► Rättvisande
Familjebostäder	► Tillräcklig	► Rättvisande	► Rättvisande
Micasa	► Tillräcklig	► Rättvisande	► Rättvisande
Stockholm Business Region	► Tillräcklig	► Rättvisande	► Rättvisande
SISAB	► Tillräcklig	► Rättvisande	► Rättvisande
Stokab	► Tillräcklig	► Rättvisande	► Rättvisande
Stockholm Globe Arena	► Tillräcklig	► Rättvisande	► Rättvisande
Stockholm Parkering	► Tillräcklig	► Rättvisande	► Rättvisande
Stockholms Vatten	► Tillräcklig	► Rättvisande	► Rättvisande
Stockholms Hamnar	► Ej helt tillräcklig	► Rättvisande	► Rättvisande
Stockholms Stadsteater	► Tillräcklig	► Rättvisande	► Rättvisande
Stockholmschem	► Tillräcklig	► Rättvisande	► Rättvisande
St Erik Försäkring	► Tillräcklig	► Rättvisande	► Rättvisande
St Erik Markutveckling	► Tillräcklig	► Rättvisande	► Rättvisande
St Erik Livförsäkring	► Tillräcklig	► Rättvisande	► Rättvisande
Svenska Bostäder	► Tillräcklig	► Rättvisande	► Rättvisande
Utrednings- och statistikkontoret	► Tillräcklig	► Rättvisande	► Rättvisande

Granskningsrapporter lämnade av bolagens lekmannarevisorer:

Stockholms Stadshus AB, 2011-03-03
 AB Svenska Bostäder, 2011-02-17
 AB Stadsholmen, 2011-02-17
 IT-BO Stockholm AB, 2011-02-17
 Fastighets AB Centrumhuset i Vällingby, 2011-02-17
 AB Familjebostäder, 2011-02-16
 AB Familjebostäder Fastighetsnät, 2011-02-16
 Hemmahamnen Kontor AB, 2011-02-16
 Hemmahamnen Bostad AB, 2011-02-16
 AB Stockholmschem, 2011-02-15
 AB Stockholmschem Fastighetsnät, 2011-02-15
 Asignalen Å 5 AB, 2011-02-15
 Asignalen S 5 AB, 2011-02-15
 Skolfastigheter i Stockholm AB (SISAB), 2011-02-11
 Stockholms Stads Bostadsförmedling AB, 2011-02-16
 Stockholm Vatten AB, 2011-02-15
 Stockholm Vatten VA AB, 2011-02-15
 Stockholms Hamn AB, 2011-02-17
 Nynäshamns Hamn AB, 2011-02-17
 Stockholms Stads Parkeringsaktiebolag, 2011-02-17
 AB Stokab, 2011-02-15

S:t Erik Kommunikation AB, 2011-02-15
 S:t Erik Fiber, 2011-02-15
 Stockholms Stadsteater AB, 2011-02-16
 Stockholm Globe Arena Fastigheter AB, 2011-02-14
 Stockholmsarenan AB, 2011-02-14
 Stockholms Business Region AB, 2011-02-15
 Stockholm Visitors Board AB, 2011-02-15
 Stockholm Business Region Development AB, 2011-02-15
 Micasa Fastigheter i Stockholm AB, 2011-02-15
 Stockholms Stads Utrednings- och Statistikkontor AB, 2011-02-16
 S:t Erik Markutveckling AB, 2011-02-15
 Fastighets AB G-mästaren, 2011-02-15
 Fastighets AB Runda Huset, 2011-02-15
 Fastighets AB Charkuteristen, 2011-02-15
 Fastighets AB Styckmästaren, 2011-02-15
 S:t Erik Livförsäkring AB, 2011-02-14
 S:t Erik Försäkrings AB, 2011-02-14

Granskningsrapporterna bifogas årsredogörelsen.

Vårt uppdrag

På fullmäktiges uppdrag har vi granskat all verksamhet som bedrivs av Stockholm stads nämnder, bolag och stiftelser i den omfattning som följer av god revisionsred. I granskningen har ingått att pröva om verksamheten inom nämnder, bolag och stiftelser sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande och om den interna kontrollen är tillräcklig. Granskningen sker i enlighet med kommunallagen, aktiebolagslagen, stiftelselagen, kommunala redovisningslagen och annan speciallagstiftning samt i enlighet med revisionsreglementet.

Vi är indelade i tre revisorsgrupper med ansvar för olika revisionsområden. Revisorsgrupp 1 ansvarar i huvudsak för kommunstyrelsen samt samordnar koncern- och bolagsgranskning. Revisorsgrupp 2 granskar stadens facknämnder och revisorsgrupp 3 granskar i huvudsak stadsdelsnämnderna.

Våra granskningar sammanfattas i *årsrapporter* för nämnder och *granskningspromemorior* för bolagsstyrelser. Större granskningar redovisas i särskilda *revisionsrapporter*. En samlad bild av årets granskningar redovisas i denna *årsredogörelse*.

Den årliga granskningen redovisas till fullmäktige i *revisionsberättelse* för respektive nämnd där uttalande om ansvarsfrihet görs som underlag för fullmäktiges ansvarsprövning. Lekmannarevisorernas *granskningsrapport* för respektive bolag överlämnas till bolagsstyrelsen/bolagsstämman och fullmäktige.

